

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Variæ dicisiones legis scriptæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

ditioni subjecta sunt, inter quæ non est lex & potestas ipsius Christi Divini legislatoris. Quod additur de voto, & juramento, matrimonio rato, non est ad rem, quia hæc sunt juris Divini naturalis, de quo jam in Disputatione dictum, non esse formalem dispensationem sed tantum materiale, ex morali immutatione voluntatum, quæ Summo Pontif. tanquam supremo Pastori sunt subditæ.

Ad 2. optima est responsio August. à V. M. disp. 6. q. 2. Volaterranum, ex quo desumpta est illius dispensationis fabula, sic habere: *Nor-*

wegia Innocentii VIII. Pontificis concessione permissum sine calice vino sacrificare, quod ob immensa frigora vinum in ea regione importatum accescat. Ubi non dicitur sine vino, sed sine calice; inde supponitur consecratio cum vino: ideoque exponi potest, concessam Norwegis facultatem in aliquo vase clauso vinum consecrandi, ne de facili congelari posset: nève vinum mediante congelatione à frigore acedinem patiatur. Quicquid sit, una hirundo non facit ver, & unius scriptoris autoritas tanti non est, ut ipsi omnium ferè Doctorem cæcus assurgat.

DISPUTATIO XXXIV.

DE

Lege humana positiva & scripta secundum se.

ad q. 95.

Cùm plurima sint in moribus humanis, quæ lex naturalis & Divina positiva indeterminata relinquit, humanæ communitati necesse fuit, ut per leges positivas ulteriorem morum disciplinam obtineret, quæ circa particulares actus dirigeretur, earumque metu malorum coerceretur audacia, & tuta esset inter improbos innocentia, ut inquit Isidorus relatus à S. D. q. 95. a. 1. Hanc legislativam potestatem hominibus à DEO datam frequenter contra Hæreticos restatur sacra Pagina Prov. 8. *Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* Rom. 13. *Qui potestati resistit, DEI ordinationi resistit, &c.* Eandem à lege naturæ derivatam & dependentem agnoscit S. D. citat. a. 2. Cùm enim omnis lex humana debeat esse iusta & rationabilis, etiam debet esse conformis ad regulas rationis, quas inter eminet lex naturæ. Dividitur hæc potestas in Ecclesiasticam, & Civilem, seu politicam, juxta duplicem hominum communitatem: eùm enim sit duplex finis, in quem homines oportet dirigi: unus felicitatis temporalis, & naturalis; alter spiritualis, æternæ, & supernaturalis; ita duplex est hominum communitas, una politica & Civilis, altera Ecclesiastica; illam Civilibus, hanc Ecclesiasticis legibus oportet dirigi; nam *ubi non est gubernator, populus corrumpitur.* Prov. 11.

ARTICULUS I.

In quibus resideat potestas condendi leges?

SUMMARIUM.

1. Dividitur lex in generalem & particularem.	13. Similiter Concilium Oecumenicum.
2. In preceptivam & pœnalem.	14. Sed quid, Sede vacante, vel tempore schismatis?
3. In favorabilem & odiosam.	15. Episcopus competit potestas legislativa dependentem à Summo Pontif.
4. In Ecclesiasticam & civilem.	16. Exponuntur textus S. Scripturae in speciem contrarii.
5. Potestas legislativa non est in aliquo homine ex natura rei.	17. Potestas legislativa etiam competit Prælati habentibus jurisdictionem quasi episcopalem.
6. Data fuit ab autore natura integris communitatibus.	18. Qualis potestas leges ferendi conveniat Concilio Nationali?
7. Ab istis translata in supremos Magistratus.	19. Qualis legato, vel Nuncio Apostolico?
8. Imperator potest leges facere pro toto & solo Imperio.	20. Qualis Cardinalibus?
9. Summus Pontifex potest ferre leges civiles pro suo statu Ecclesiastico.	21. Qualis Capitulo Sede vacante.
10. Qua potestate Sum. Pont. deroget legibus Imperatoris, vel disponat de regnis.	
11. Etiam femina legitima hæres regni gaudet potestate legislativa.	
12. Summus Pontif. habet potestatem legislativam Ecclesiasticam jure Divino.	

§. I.

Varia divisiones legis Scriptæ.

Lex scripta, quæ est constitutio, dicitur, esse que imperium, seu ordinatio rationalis ab habente legitime.

legitimam potestatem pro bono communi edita, dividi potest primò in *generalem*, & *particularem*. Illa est, quæ fertur à Summo Principe, puta Summo Pontif. Imperatore, vel Rege. Particularis, quæ fertur ab inferiori & subalterno Prælato vel Principe.

3. Dividitur secundò in *præceptivam*, & *pœnalem*. Præceptiva est, quæ aliquid absolute præcipitur, vel prohibetur absque adjunctione alicujus pœnæ in transgressores statuta; ut est v. g. præceptum Ecclesiasticum diebus festivis audiendi Sacrum.

Pœnalis est, quæ transgressori pœna vel multa injungitur, quæ pœna si sit capitalis, specialiter *Sanctio* nominatur: l. 41. ff. de pœnis. Hæc rursus subdividitur in purè pœnalem & mixtam. Purè pœnalis est, per quam sub conditione alicujus actus positi directe pœna vel multa injungitur, ut si lex dicat: Qui frumentum è provinciâ elexerit, solvat 20. solidos. Mixta est, quæ simul actum prohibet, & pœnam taxat, eaque rursus subdividitur in copulative & disjunctivè mixtam. Disjunctivè, cum sub disjunctioe aut actus prohibetur, aut pœna imponitur, e. g. aut frumentum non evehito, aut 20. solidos pendito. Copulative, cum actui prohibito sine disjunctioe pœna jungitur, ut frumentum provinciâ non evehito sub pœna 20. solidorum.

3. Rursus dividitur lex in *favorabilem* & *odiosam*. Favorabilis est, quæ principaliter fertur in alienius favorem, licet in alterius odium redundet: odiosa est, quæ principaliter fertur in alicujus odium, vel pœnam, quamvis etiam cedat in alterius favorem, de quibus est regula Juris 15. in 6. quòd leges favorabiles amplam, odiosæ strictam patiuntur interpretationem.

4. Porro cum genus humanum non solum indigeat directione in ordine ad bonum honestum contentum intra limites rationis naturalis, vel ad externam & temporalem felicitatem; sed etiam ad bonum honestum ordinis supernaturalis, ad spiritualem animæ salutem, æternamque felicitatem comparandam, ideo lex, eique correspondens potestas legislativa dividitur præcipuè in *Ecclesiasticam*, & *Politicam*, seu Civilem; quarum ista temporalem, illa spiritualem & æternam subditorum felicitatem primariò intendit. Utraque suas habet subdivisiones, de quibus Canonice Tit. 2. de Constitut.

§. II.

Potestas ferendi leges Civiles.

Quæres primò: An civilis potestas legislativa ex natura rei existat in aliquo homine, vel familia singulari.

Respond. negativè. Nam naturæ indulto omnino homo liber nascitur: ipseque Adamus, tamen quoad propagationem esset caput naturale omnium hominum, non tamen majorem, quàm œconomicam potestatem habuit in suos descendentes, neque enim fuit ipsi dictum, ut præfesset hominibus, sed *piscibus maris, & volatilibus cæli, ac bestis terre*. Cumque eadem sint in cunctis hominibus naturæ principia, non esset major ratio, cur ejusmodi potestas uni potius, quàm alteri competere,

Est tamen hæc potestas data integris civitatibus ab auctore naturæ, per modum proprietatis moralis politicam communicatam consequentis. Cum enim naturalis instinctus hominibus dictaret, ne pecorù ritu solitarii & vagi, sed in communem societatem adunati conviverent, idque sine legum adminiculo obtineri, ac retineri non possit; consequens erat, ut hominibus inter se aggregatis potestas fieret certis legibus communitatem stabilendi, & felicitatem communem tuendi; siquidem DEUS & natura in necessariis nunquam deficiunt.

Quam potestatem quia populus in unum aut plures à se transferre potuit, & ita foedente experientiæ ac necessitate modò liberalius, modò limitatiùs actu transiit, hinc legislativa potestas modò in uno, modò in pluribus juxta statum Monarchici & Aristocratici diversitatem relictæ, non immediatè, sed mediante populi consensu DEO concessa. Nec refert, quòd aliquando Monarchicum regimen à tyrannicæ invasionis [ut in Nemro] vel armorum violentiæ initium sumpsit; nam & regimen tyrannicè ceptum tractu temporis, unanimi subditorum consensu, in justam Monarchiam mutari, & jure belli integri populi sub jugum mitti poterunt.

Quæres secundò. Quanta sit Imperatoris potestas ferendi leges?

Respond. Quemadmodum Principibus ac Rebus publicis supremam Jurisdictionem habentibus competit potestas tantum in regnis & provinciis sibi subiectis ferendi leges, extra quas neminem ligant; [nam extra territorium jus dicenti non pareatur impune, l. ult. ff. de jurisd.] sic potest Imperatorem leges ferre pro toto imperio, non verò pro toto orbe, & provinciis imperio non subiectis: neque enim amplius est, qui velit ire in sententiam Bartoli, dominium totius orbis Imperatori adulatoriè asserentis. Siquando igitur Imperatoris leges etiam extra imperium observantur, uti de regno Lusitanie testatur Casp. p. 22. §. 1. obligatio non ex illarum, sed propriarum regni constitutionum virtute nascitur.

Quæres tertio. An Summus Pontifex habeat potestatem leges civiles ferendi? Certum est Summum Pontificem habere potestatem ferendi leges civiles in statu Ecclesiastico, seu terris Romanæ Ecclesiæ ex Principum donatione subiectis: in has quippe ditiones temporalis Principis auctoritate fungitur. De aliis verò terris & provinciis

Respondeo. Summus Pontifex non habet potestatem leges Civiles extra statum Ecclesiasticum ferendi. Ita Suar. Bellam. & communis DD. Ratio est, quòd jurisdictio, quam Sum. Pont. à Christo accepit, est potestas clavium regni cælestis, quæ per se & directè tantum extenditur ad bonum spirituale fidelium: adeoque directè se non extendit ad bonum temporale & politicum, nec proinde extra suum territorium de illa potest. disponere, ut ipsa Summorum Pontificum confessione ostendit Clariss. Lombardus in Sac. cerdot. Reg. l. 1. §. 5.

Nec obstat, quòd Sum. Pont. quandoque potest legem contrariam derogat legibus Imperatoris, quare